

СТОРІНКА ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Тривоги щодо подальшого розвитку заповідної справи

Як первісток сучасної заповідної справи нашої держави і найскладніша за своєю структурою установа природно-заповідного фонду, Біосферний заповідник "Асканія-Нова" імені Ф.Е. Фальц-Фейна НААН в повній мірі відчуває труднощі життя країни. Це проявляється в фінансуванні наукових проєктів, виділенні коштів на здійснення поточних природоохоронних заходів зі збереження біорізноманіття, ставлення населення регіону до збереження природного середовища і зростання чи спад суспільного інтересу до заповідних об'єктів.

З тривогою змушені констатувати, що початок другого десятиліття ХХІ століття не виправдав сподівань природоохоронців і вчених, які досліджують заповідні об'єкти вищих категорій заповідності в частині розгортання повноцінних моніторингових досліджень і проведення заходів з відновлення і збереження екосистем. Задекларований принцип програмно-цільового фінансування державних бюджетних установ ставить під загрозу подальше фінансування заповідних об'єктів вищого охоронного статусу, оскільки остання, вона ж єдина, загальнодержавна програма щодо розвитку заповідної справи була прийнята Верховною Радою України 20 років тому і давно вичерпана; дія Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі теж завершується кінцем 2015 року, а навіть спроб прийняття нових сучасним законодавчим органом не вчинено. Юридично, Кабінет Міністрів України вже у 2016 році має підстави зупинити фінансування природно-заповідних об'єктів загальнодержавного і міжнародного значення. При цьому не слід забувати, що оболонка заповідної справи??? за останні 20 років набула масштабів галузі, оскільки створено десятки національних природних парків, які для свого становлення (наповнення змістом) потребують суттєвих капітальних вкладень, щоб вони відбулися як природоохоронні і наукові установи з повноцінним виконанням покладених на них функцій. На тлі економічних негараздів в ряді регіонів країни відновився рух проти створення нових національних природних парків, перегляду меж і навіть ліквідації існуючих. З іншого боку, окремі кабінетні та професійні громадські природоохоронці, своїми "теоретичними" нарисами і вуличними ходами декларуючи "Волю природі!" і рятуючи за абсолютно спонтанний розвиток природних процесів там, де в сучасних умовах, з обмеженими площами заповідних територій та надзвичайним рівнем трансформованості природних екосистем, його вже не може бути, підливають олії у вогнище невдоволення.

Тривожні сигнали? відобразилися і в наукових працях, розміщених у ХVІІ томі "Вістей Біосферного заповідника "Асканія-Нова". Перш за все, це стосується дискусій щодо сутності заповідної справи, змін в екосистемах під впливом резерватних сукцесій, клімату, пірогенного фактору, а також особливостей міжвидової взаємодії та впливу антропогенних чинників на життєдіяльність заповідної біоти. Актуалізуються також питання загальнобіологічного характеру, зорієнтовані на формування подальших принципів і підходів до збереження фіторізноманіття, визначення ступенів раритетності при створенні нової "Зеленої книги України". При цьому, вчергове констатується, що охорона середовища повинна бути спрямована на збереження видового різноманіття як *in situ*, так і *ex situ*, і в цьому саме Біосферний заповідник "Асканія-Нова" з його природними степовими екосистемами, зоологічним парком з напіввільним утриманням тварин та дендрологічним парком на штучному зрошенні має ряд переваг, які доцільно використовувати і розвивати як взірець наукової і природоохоронної практики в питаннях збереження зонального і азонального біорізноманіття в Україні.

В. Гавриленко, головний редактор, заслужений природоохоронець України, член національної комісії у справах ЮНЕСКО та Національного комітету ЮНЕСКО з програми "Людина і біосфера".